

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ – ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Β΄: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ – ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2009 – 2010

ΕΜΦΥΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Θέμα: “Το όπλο, το γκέτο και η “μάυρη γυναίκα”

Η παραπάνω εικόνα είναι ένα σκίτσο του Έμορου Ντάγκλας καλλιτέχνη και μέλος του Κόμματος των Μαύρων Πανθήρων. Δημοσιεύθηκε στο 32ο εβδομαδιαίο φύλλο της εφημερίδας "Black Panther" (Αύγουστος 1969) στο Όουκλαντ της Καλιφόρνια.

Πρόκειται για μια τυπική απεικόνιση της μαχόμενης μαύρης γυναίκας μέσα στα πλαίσια της εικονογράφησης του μαύρου κινήματος στα τέλη της δεκαετίας του '60 στις ΗΠΑ: μια γυναίκα με ένα όπλο στο ένα χέρι κι ένα μικρό παιδί στο άλλο αντιμετωπίζει έναν αόρατο εχθρό, λέγοντας:

“Ακούστε τα γουρούνια που βροντάνε την πόρτα μου, ζητώντας τα λεφτά του ενοικίου. Αυτοί θα έπρεπε να μου πληρώνουν το νοίκι”.

Εικόνες μητρότητας,
εικόνες θηλυκότητας,
εικόνες οικιακότητας,
εικόνες “νεγρότητας”,
εικόνες ένοπλης πάλης,
εικόνες του γκέτο,
εικόνες της μαύρης
απελευθέρωσης.

Ο Emory Douglas στο Position Paper No.1 του 1968 όριζε: “Η επαναστατική τέχνη [...] αφορά την κοινότητα και τα συνολικά της προβλήματα. Δίνει στο λαό την σωστή εικόνα του αγώνα μας [...] Πριν αποδοθεί η σωστή οπτική αναπαράσταση του αγώνα, πρέπει να αναγνωρίσουμε πως η Επαναστατική Τέχνη πηγάζει από τον λαό. Πρέπει να είναι ένα πλήρες και ζωντανό μέρος της ζωής του λαού, της καθημερινής του πάλης για επιβίωση [...]

Και παρακάτω: “Το ίδιο το γκέτο είναι η γκαλερί του Επαναστάτη Καλλιτέχνη. Η δουλειά του αφισοκολλείται στους τοίχους του γκέτο, στις βιτρίνες των μαγαζιών, στους φράχτες, στις πόρτες, στις τηλεφωνικές κολόνες και στους θαλάμους, στα διερχόμενα λεωφορεία, στις αλάνες, στα βενζινάδικα, στα μπαρμπέρικα, στα κομμωτήρια, στα πλυντήρια, στις κάβες και στις καλύβες του γκέτο.

Με αυτό τον τρόπο ο Επαναστάτης Καλλιτέχνης μορφώνει τον λαό μέσα από την καθημερινή του ρουτίνα, μέρα με τη μέρα, βδομάδα με τη βδομάδα. Με αυτό τον τρόπο ο Επαναστάτης Καλλιτέχνης διαρρήτει το παραπέτασμα καπνού των καταπιεστών και δημιουργεί ολοκαίνουργιες εικόνες της Επαναστατικής δράσης – για όλη την κοινότητα”

τέχνη: ρεαλιστική, εμπυχωτική, επιμορφωτική, “μοναδική”

Στην εργασία αυτή θα δούμε από τη μία πώς οι Μαύροι Πάνθηρες εξέφρασαν μια **άρνηση της ενσωμάτωσης στη λευκή κοινωνία και την πολεοδομική της τάξη, ανάγοντας το γκέτο σε ένα θύλακα αντίστασης και αυτοοργάνωσης.** Και από την άλλη θα εξετάσουμε το κατά πόσο αυτή η αντι-θεσμοθέτηση του γκέτο αναπαρήγαγε μια σειρά από **έμφυλους ρόλους οι οποίοι, έχοντας ως επίκεντρο την οικιακότητα, αντανakλούσαν αυτό που η Wallace έχει αναλύσει ως “μαύρη αρσενικότητα”.**

Το γκέτο και η άρνηση της ενσωμάτωσης

Οκτώμβρης 1966 ταραχές στο Watts του Los Angeles αλλά και σε άλλα γκέτο του Αμερικανικού βορρά πριν την ίδρυση του Κόμματος από τον Huey Newton και Bobby Seal.

Σηματοδοτούν το τέλος της απήχησης της **μη-βίας** του Κινήματος Πολιτικών δικαιωμάτων.

Σε αντίθεση με την κυρίαρχη ανάλυση της εποχής, η οποία προσπαθούσε να απορρίψει τις ταραχές αυτές ως **αυθόρμητα πρωτόγονα και μη-συνειδητά ξεσπάσματα ημιαγρίων**, η ανάλυση ότι, οι Μαύροι Πάνθηρες ήταν ικανοί να αναληφθούν και να οργανώσουν τον αγώνα τους για τον **έλεγχο των οικονομικών πόρων του γκέτο από “λευκούς” εκμεταλλευτές και ιδιοκτήτες γης**.

Σε αντίθεση με το Κίνημα των Πολιτικών Δικαιωμάτων που κατηγορούσε τους ταραξίες για έλλειψη ήθους και πολιτικής στόχευσης, οι Μαύροι Πάνθηρες άσκησαν κριτική στις ταραχές από μια διαμετρικά αντίθετη σκοπιά: **όχι ως αποτέλεσμα του διαχωρισμού των γκέτο και ως τροχοπέδη στην ενσωμάτωση των μαύρων στη λευκή κοινωνία, μα ως αποτέλεσμα την ανεπαρκούς αυτονομίας των μαύρων και ως εμπόδιο στον πλήρη διαχωρισμό από την κοινωνία των λευκών**.

κατάργηση του γκέτο ή αυτοθέσμισή του ως πολεμική μηχανή ενάντια στον κόσμο των λευκών;

το **μαύρο κίνημα** στην Αμερική χωρίζεται ουσιαστικά σε δύο αντιτιθέμενες **παραδόσεις αντίστασης στην “λευκή” κυριαρχία:**

“ιεραμιτική παράδοση” : ταύτιση των μαύρων σκλάβων με τους Ισραηλίτες σκλάβους της Βαβυλώνας και της εξόδου τους προς τη γη της επαγγελίας, δηλαδή της ισότητας και της ελεύθερης συνύπαρξης με τους λευκούς. Μετά την απελευθέρωση των σκλάβων στα 1880, η παράδοση αυτή θα συνεχιστεί με το Κίνημα των Πολιτών Δικαιωμάτων και θα βρει την τελική του μορφή υπό τον Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ

“αποκαλυπτική παράδοση”: ρίζες στο “μαύρο” Ισλάμ και προέβλεπε ένα αναπόφευκτο και κατακλυσμίο τέλος για τους καταπιεστές, θεωρώντας την λευκή κοινωνία ως μη διασώσιμα ρατσιστική και τυραννική. Η παράδοση αυτή θα βρει την σύγχρονη μορφή της αρχικά, κατά τη δεκαετία του 1920-30, με το κίνημα των “αφρικανικών ριζών” του Marcus Garvey, και στη συνέχεια στο Έθνος του Ισλάμ του Elijah Muhammed, τον Μάλκομ Χ και τους Μαύρους Πάνθηρες

Το θεώρημα της εσωτερικής αποικιοκρατίας

γκέτο: ο τόπος του διαχωρισμού και της έλλειψης πολιτικών δικαιωμάτων
ο τόπος της εκμετάλλευσης, ένας χώρος πολιτικής οικονομίας όπου το ζήτημα της ισότητας δεν ήταν πια δικαίωμα ταξικό,
μηχανισμός παροχής φτηνών εργατικών χεριών και εξαρτημένης κατανάλωσης
το πρόβλημα του γκέτο ήταν ένα πρόβλημα δουλοπαροικίας, και η ενσωμάτωση δεν θα μπορούσε παρά να χειροτερέψει το πρόβλημα απομακρύνοντας για πάντα την προοπτική της κοινοτικής αυτονομίας

Οι Μαύροι Πάνθηρες και η ένοπλη αυτονομία

Ο Bobby Seal έθετε το ζήτημα τις βίας αρκετά απλά:

«Οι μαύροι των γκέτο δεν φοβούνται να αντιμετωπίσουν τους μπάτσους γιατί ήδη ζούνε βουτηγμένοι στη βία. Περιμένουν να πεθάνουν από μέρα σε μέρα».

αντιμετώπισαν τον αγώνα στο γκέτο ως ένα πραγματικά **αντι-αποικιακό αγώνα**.

Η αποικιακή υλικότητα του χώρου του γκέτο θα άλλαζε με **υλικά μέτρα αυτονομίας** και όχι “με άφρο μαλλιά και αφρικάνικα σκουφάκια.”

Η παράδοση της ένοπλης αυτοάμυνας (ένοπλα περίπολα) των μαύρων κοινοτήτων είχε τις ρίζες της στα ένοπλα περίπολα ενάντια στην ΚΚΚ στον Αμερικανικό Νότο, μα υπό την οργανωτική ηγεσία των Μαύρων Πανθήρων θα αποκτούσε έναν νέο χαρακτήρα, ένα χαρακτήρα **θέσπισης κοινοτικών σχέσεων μέσα στο γκέτο** .

μηχανισμό αναπαραγωγής της ταύτισης της γυναίκας με την οικιακότητα, και αποκλεισμού της από τον δημόσιο χώρο του αγώνα ή ήταν αντιθέτως αποτέλεσμα ενός μαχητικού ρεαλισμού;

Γυναικεία απελευθέρωση ή υπεράσπιση της οικιακότητας;

Black Macho: η ανάκτηση της χαμένης αρσενικότητας

η ιστορία της **μαύρης Αμερικανής γυναίκας** στοιχειώνεται από μια **μυθολογία** η οποία βασίζεται στην πραγματική **καταδίωξη του μαύρου άνδρα**

η **μαύρη αρσενικότητα**, η οποία εμφανίζεται κατά την δεκαετία του 1960-70 μέσα στο πλαίσιο της μαύρης απελευθέρωσης, αποτελεί αποτέλεσμα ενός μύθου σχετικά με τον **διακριτό ρόλο ανδρών και γυναικών σκλάβων**: σε αντίθεση με την **μαύρη σκλάβο** η οποία υποτίθεται πως **είχε μεγάλη ανεξαρτησία**, ο **μαύρος σκλάβος** υπέφερε διπλά από την **δουλεία** διότι αυτή του αρνούταν τον **ανδρισμό του**,

“μη επιτρέποντάς του να εκπληρώσει τον παραδοσιακό του ρόλου ως άνδρας, δηλαδή ως επικεφαλής της οικογένειας, ως μοναδικό φροντιστή και προστάτη.

προβληματικοποίηση της μαύρης αρσενικότητας ενισχύθηκε από τις πρακτικές της ΚΚΚ μετά την απαγόρευση της δουλείας: τα σεξουαλικής έμφασης λιντσαρίσματα που οδήγησαν ανάμεσα στο 1889 και το 1918 σε 32,000 θανάτους στόχο την αποτροπή τη μόλυνση της λευκής θηλυκότητας από την μαύρη σεξουαλικότητα του λεγόμενου Buck, του βίαιου, σεξουαλικά απειλητικού μαύρου του οποίου το στερεότυπο

θα εσωτερικευόταν από το κίνημα του Black Power.

“ο αγώνας των μαύρων ήταν μια πάλη της πρωτόγονης ζωτικότητας ενάντια στον τεχνολογικό εκφυλισμό, του αταβιστικού φύλαρχου ενάντια στον γραφειοκρατικό εκθυλισμό, του μαύρου φαλλού ενάντια στη λευκή ομοφυλοφιλία, μια ετεροκανονική σεξιστική οπτική διαποτισμένη από τη θεώρηση του φυλετικού

Οι έμφυλες δυναμικές στο Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων **δεν ήταν ούτε στατικές ούτε συμπαγείς.**

“θα ανακτήσουμε την αρσενικότητά μας. Θα την ανακτήσουμε ή θα ισοπεδώσουμε τη γη στην προσπάθεια να την ανακτήσουμε” (Eldridge Cleaver ιδρυτικό μέλος των Μαύρων Πανθήρων)

“όχι μόνο 2/3 των μελών του Κόμματος ήταν γυναίκες, μα πως δεν υπήρξε ποτέ κάποιος έμφυλος διαχωρισμός στην κατανομή ρόλων στο κίνημα: Οι γυναίκες που στελέχωναν τις γραμμές της οργάνωσής μας δεν είχαν κάποιον ειδικά προσδιορισμένο έμφυλο ρόλο”.(Katlheen Neal Cleaver, 2001, Women, Power and the Revolution στο *Liberatian, Imaginum and the Black Panther Party, a New Look at the Panthers and their Legacy*, Rut-

ο συλλογικός χώρος της μαύρης κοινότητας όπου του δημοσίου και το ιδιωτικό, η πολιτική και η οικιακότητα δεν αποτελούσαν ξεχωριστούς τόπους όπως για τη λευκή πόλη αλλά ένα ενιαίο πεδίο πάλης.

Το σπίτι στο γκέτο δεν ήταν ποτέ ένας ιδιωτικός χώρος, ένας χώρος οικιακότητας.

Οι ένοπλες γυναίκες των σκίτσων του Ντάγκλας υπερασπίζονται το σπίτι τους μέσα στο πολιτικό συνεχές του γκέτο ενάντια στους απόντες λευκούς ιδιοκτήτες γης.

Την οικιακότητα οι Μαύροι Πάνθηρες την αντιμετώπιζαν ως μια σχέση εξάρτησης από τις λευκές καπιταλιστικές δομές η οποία έπρεπε να καταστραφεί μέσω της συλλογικής αυτο-οργάνωσης της καθημερινότητας, πρώτη μορφή των οποίων ήταν τα “προγράμματα επιβίωσης”.

Μυθολογία για τη μαύρη γυναίκα σκλάβο σύμβολο δύναμης αλλά και υπενθύμιση της αναγκαστικής υποταγής σε πατριαρχικές δομές.